

Research Articles

Received : 24 November 2022

Revised : 31 May 2023

Accepted : 27 June 2023

การพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม : ผ้าทอยกดอกลำพูน
Cultural Product Development :
Yok Dok Woven Textiles of Lum Poon

ใจศักดิ์ บุรพเจตนา

Jaipak Burapajatana

มหาวิทยาลัยชินวัตร

Shinawatra University

E-mail : Jaipak.on@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมประเภทผ้าทอยกดอกจังหวัดลำพูนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ้าทอพื้นถิ่นและตอบสนองผู้บริโภคยุคใหม่ที่นิยมสินค้าเชิงวัฒนธรรม วัตถุประสงค์การวิจัยมีดังนี้ 1. ประเมินผู้บริโภคกลุ่มวัยทำงานตอนต้น (Generation M) ที่นิยมผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์จากผ้าทอพื้นถิ่นเพื่อนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางการพัฒนาผ้าทอ 2. ออกแบบพัฒนาผ้าทอยกดอก ได้ศึกษาทดลองด้านวัสดุ การออกแบบโครงสร้างลายทอ ได้ข้อสรุปนำไปผลิตดังนี้ 2.1) ใช้วัสดุเส้นใยเรยอนในการทอด้วยพุ่งได้ผิวสัมผัสเป็นเงานุ่ม ช่วยลดต้นทุนการผลิตและใช้งานสะดวกมากกว่าเดิม 2.2) ออกแบบและผลิตลายผ้าทอยกดอกลำพูน 5 แบบ การออกแบบลายผ้าทอให้ใช้งานได้ทั้ง 2 ด้าน และการทอแบบควบเส้นใยสีเงินสีทองผสมกับเส้นใยเรยอนทำให้ผ้าทอมีผิวสัมผัสแวววาว เหลือบสีสวยงาม ผลการประเมินภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการออกแบบพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูนในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26

คำสำคัญ : ผ้าทอยกดอกลำพูน, การพัฒนาผ้าทอ, ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม

Abstract

This research has purposed to develop the cultural product of Yok Dok woven textile of Lum Poon province which would become a guideline for further developing efficiency of the local woven textiles community to response demand of present consumers for cultural products. Purpose of this research are 1. to study preference of General M consumers for lifestyle products which made of local woven textiles and take the findings to create guideline for developing woven textiles 2. to redesign structures of weaving patterns Yok Dok woven textiles and remake the textiles with different materials. The outcome of research revealed 2.1) using rayon yarn for weft in the weaving cause sleek feeling to the textile 2.2) 5 redesigned weaving patterns which able to be used on both sides and weaved by adding golden and silver threads to them cause iridescent and shine looks at the textile. Result of evaluation score for development of Yok Dok woven textiles of Lum Poon province is at high level with average score at 4.43 and standard derivation at 0.26

Keyword : Yok Dok woven textiles of Lum Poon province,
Development of woven textile, Cultural products.

1. บทนำ

สืบเนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำโครงการมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขานุรักษ์งานพื้นบ้านและศิลปหัตถกรรมกลุ่มผ้าทอ จัดโดยสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยในกลุ่มผ้าทอทั่วประเทศ สำหรับในเขตภาคเหนือ ได้ใช้กลุ่มผ้าทอยกดอกของจังหวัดลำพูนเป็นที่ทดสอบสมรรถนะวิชาชีพโดยความร่วมมือกับสถาบันผ้าทอมือหรือภูซัย จังหวัดลำพูน (แหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมล้านนาและเป็นศูนย์การเรียนรู้การผลิตผ้าทอมือให้กับชุมชนในเขตจังหวัดลำพูนและพื้นที่ใกล้เคียง) ผลจากการลงพื้นที่และสอบถามปัญหาในการผลิตผ้าทอยกดอก พบว่าชุมชนผู้ผลิตมีความต้องการให้พัฒนาด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบลวดลาย หรือการพัฒนาด้านต่างๆที่จะช่วยส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอยกดอกมีรูปแบบแปลกใหม่ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่มีหลากหลายในปัจจุบัน จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการที่จะร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอยกดอกของจังหวัดลำพูน เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ้าทอพื้นถิ่นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ผ้าทอยกดอกลำพูน

การทอผ้าในจังหวัดลำพูนมีชื่อเสียงมากในการทอผ้ายก (ดอก) ทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง คือ ตำบลเวียงยอง ตำบลบ้านกลาง และตำบลในเมือง รูปแบบการทอในอดีต จะเป็นการทอผ้าฝ้ายยกดอก ต่อมาเริ่มมีการทอโดยใช้เส้นไหมในการทอ เรียกว่า “ ผ้าไหมยกดอกลำพูน ” ยกดอก คือเทคนิคการทอผ้าชนิดหนึ่ง ลวดลายเกิดจากวิธีการยกเขาในเครื่องทอที่เป็นตัวกำหนดเส้นด้ายยืนขึ้นลง ทำให้เกิดลายยกดอกเหมือนกันตลอดผืน ทอเป็นลายขัด ลายก้างปลา ลายดอกพิกุลเล็ก ดอกพิกุลใหญ่ ลายต้นสน หรือในหนึ่งผืนทอผสมกันหลายลาย มีการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งที่เป็นดินเงินดินทองเพื่อเพิ่มความสวยงาม ผ้าทอยกดอกของจังหวัดลำพูน ผลิตเป็นผ้าผืน เช่น ผ้าซิ่น ผ้าคลุมไหล่ และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เป็นต้น (เอกลักษณ์ผ้าไทย, <https://www.qsds.go.th/silkcotton>)

รูปที่ 1 ผ้าทอยกดอกจังหวัดลำพูน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย สถานที่สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย จังหวัดลำพูน

ปัจจุบันภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนให้มีการนำวัฒนธรรมสร้างสรรค์มาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม วัฒนธรรมสร้างสรรค์คือการผลิตสินค้าหรือบริการที่นำมรดกทางวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆมาใช้ในการออกแบบ พัฒนางานให้มีความงามจากรากฐานของความเป็นไทยในแขนงต่างๆ ถือเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเพิ่มคุณค่ากับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน และเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของไทยได้ต่อไป ในงานวิจัยนี้ได้นำทุนทางวัฒนธรรมจากงานศิลปหัตถกรรมผ้าทอยกดอกมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในจังหวัดลำพูน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สุธาสินี บุรีคำพันธ์ (2556) “การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้ายกดอกเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพของชุมชนกลุ่มแม่บ้านตำบลเวียงยองจังหวัดลำพูน” วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ายกดอกของชุมชนในจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตผ้าทอยกดอกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ได้แก่ วัสดุที่ใช้มีความเหมาะสม สะดวกสบายในการใช้งาน และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี แต่มีข้อเสนอแนะว่าหากใช้วัสดุผสมที่หลากหลายจะทำให้สามารถเพิ่มความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอยกดอก ปัญหาที่เกิดขึ้นคือระยะเวลาในการผลิตผ้าทอจะต้องใช้เวลาและความสามารถมากในการผลิต อาจเกิดปัญหาในอนาคตหากผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและมีความต้องการมากขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอยกดอกของจังหวัดลำพูน สรุปได้ว่ามีข้อเสนอแนะให้ใช้วัสดุผสมที่หลากหลายจะทำให้สามารถเพิ่มความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ และปัญหาด้านการผลิตที่ต้องใช้ทักษะและเวลามากในการทอ งานวิจัยนี้จะทำให้เกิดแนวทางการออกแบบและพัฒนาให้ผ้าทอมีความแตกต่างไปจากเดิม ที่สามารถต่อยอดภูมิปัญญาไทยของกลุ่มผ้าทอยกดอกจังหวัดลำพูนที่ประยุกต์ให้เหมาะสมกับการใช้งานได้ในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประเมินผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ประเภทผ้าทอพื้นถิ่น
2. ศึกษาทดลองการพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูน
3. ออกแบบพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูน

3. ขอบเขตของการวิจัย

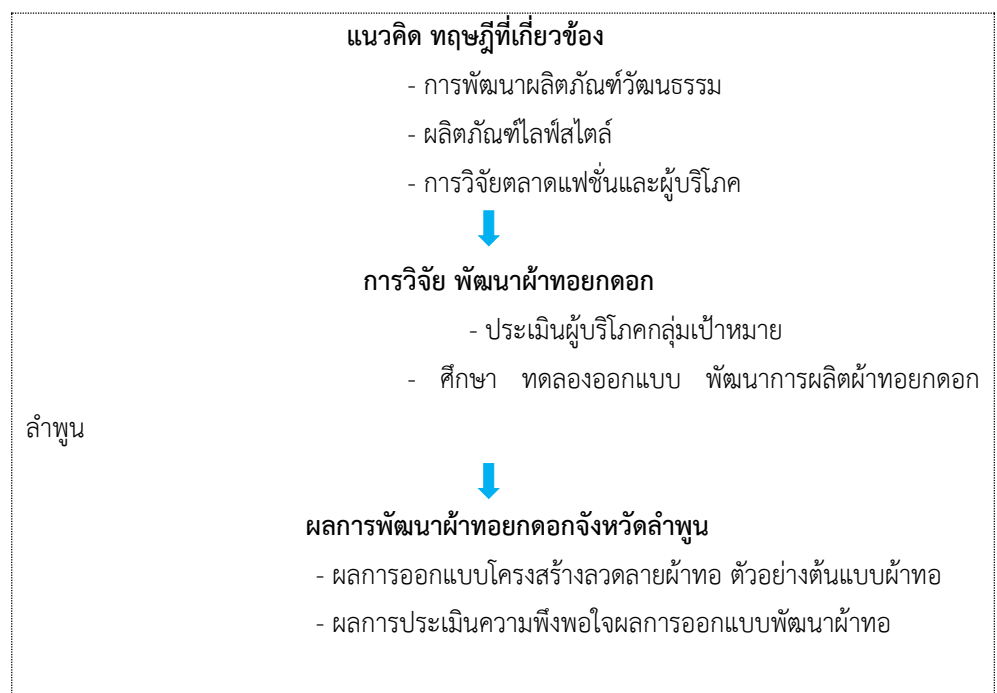
1. **ขอบเขตด้านประชากร** คือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ประเภทผ้าทอพื้นถิ่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย คือผู้ซื้อและผู้สนใจผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ประเภทผ้าทอพื้นถิ่น เป็นผู้บริโภคกลุ่มวัยทำงานตอนต้น (GenM) ที่สนใจสินค้าเชิงวัฒนธรรมหรือสินค้าที่มีรูปแบบทันสมัย มีสไตล์ เป็นกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดที่ต่างไปจากกลุ่มเดิมที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่นิยมใช้ผ้าทอในโอกาสพิเศษ

2. **ขอบเขตด้านผ้าทอยกดอกลำพูน** คือการทดลองด้านการใช้วัสดุและการตกแต่ง การออกแบบพัฒนาโครงสร้างลวดลายโดยพัฒนาจากลายดั้งเดิมของผ้าทอยกดอกลำพูน และการผลิตต้นแบบผ้าทอยกดอก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัญหาวิจัย : ความต้องการของชุมชนผ้าทอยกดอก จังหวัดลำพูน - การพัฒนารูปแบบผ้าทอ ลวดลาย การผลิต - การส่งเสริมให้ผ้าทอยกดอกมีรูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองตลาดผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นถิ่นในปัจจุบัน	นโยบายมหาวิทยาลัยฯ แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่2 - เป้าประสงค์ที่3 มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ชุมชน และวัฒนธรรม - เป้าประสงค์ที่4 มีงานวิจัยพัฒนาและเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์
---	---

วิธีดำเนินงานวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประเมินผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ประเภทผ้าทอพื้นถิ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ ผู้บริโภคทั่วไปที่สนใจสินค้าผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริโภคกลุ่มวัยทำงานกลุ่มวัยทำงานตอนต้น (Gen M) จำนวน 200 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างจากแหล่งชุมชนที่จำหน่ายสินค้าแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค ได้แก่ แบบสอบถามกลุ่มผู้ซื้อหรือผู้บริโภคสินค้าผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์จากผ้าทอพื้นถิ่นประเภทผ้าทอยกดอกลำพูน แบบสอบถามเป็นการสำรวจความต้องการ และความพึงพอใจเกี่ยวกับผ้าทอ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative

data) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปจากการประเมินด้านต่างๆที่สามารถวัดค่าเป็นตัวเลขได้ตามลำดับ ด้วยวิธีการหาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) นำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบ ให้สอดคล้องกับความต้องการและรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย นำผลการประเมินมาพิจารณาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการออกแบบผ้าทอยกดอกลำพูนที่พัฒนาใหม่

2. ศึกษาทดลองพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูน

การศึกษาทดลองพัฒนาการผลิตผ้าทอมือ นำไปทดลองและผลิตผ้าทอยกดอกจังหวัดลำพูนให้มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากผ้าทอของชุมชน โดยมีการทดลองพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ การใช้วัสดุเส้นใย การออกแบบโครงสร้างลวดลายผ้าทอ การตกแต่งด้วยการระบายสี

3. จัดทำต้นแบบผ้าทอยกดอกลำพูน

จัดทำต้นแบบผ้าทอยกดอกลำพูน นำผลการออกแบบและพัฒนาด้านกรรมวิธีการทอ การจัดองค์ประกอบโครงสร้างลวดลายผ้าทอ การใช้กลุ่มสี วัสดุ นำไปผลิตเป็นผ้าทอ (ผืนผ้า)

5. ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ผลการประเมินผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ประเภทผ้าทอพื้นถิ่น
2. ได้ผลการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผ้าทอยกดอกลำพูน ด้านรูปแบบ ลวดลาย วัสดุ การผลิต มีรูปแบบทันสมัยเหมาะสมกับความนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบัน
3. ได้ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอยกดอกของจังหวัดลำพูน เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ้าทอพื้นถิ่นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยมีผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ผลการประเมินผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ประเภทผ้าทอพื้นถิ่น

จากการสำรวจผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ได้ข้อสรุปความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าทอพื้นถิ่นประเภทผ้าทอยกดอกลำพูน ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านจิตพิสัยที่มีต่อรูปแบบผ้าทอพื้นถิ่นประเภทผ้าทอยกดอกลำพูน

ลำดับ	คำถาม คำตอบ	ร้อยละ
1	วัสดุหรือชนิดของผ้าทอที่นิยมมากที่สุดคือ ผ้าพื้นผิวแบบธรรมชาติ	57
2	ผิวสัมผัสของผ้าทอที่นิยมใช้มากที่สุดคือ เบา นุ่ม มันเงา	41
3	รูปแบบลวดลายผ้าทอที่นิยมมากที่สุดคือ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานแฟชั่นได้	44.5
4	ลวดลายผ้าทอยกดอกที่นิยมมากที่สุดคือ ลวดลายผสมผสานแบบเดิมกับประยุกต์ใหม่	49
5	โครงสร้างลวดลายผ้าทอที่นิยมมากที่สุดคือ เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน	46
6	กลุ่มสีโดยรวมผ้าทอที่นิยมมากที่สุดคือ กลุ่มสีซีเอิร์ธโทน (Earth Tone) หรือกลุ่มสีธรรมชาติ	45
7	การตกแต่งผ้าทอที่ต้องการให้พัฒนามากที่สุดคือ การระบายสี ย้อมสี	43.5
8	สินค้าจากผ้าทอมือที่นิยมซื้อมากที่สุดคือ ผ้าพันคอ/ผ้าคลุมไหล่	49
9	ราคาผ้าทอมือประเภทผืนผ้าที่นิยมซื้อมากที่สุดคือ 500 -1,000 บาท	45
10	ประโยชน์ใช้สอยงานผ้าทอที่ต้องการมากที่สุดคือ ใช้งานสะดวก ดูแลรักษา ง่าย	58

ตารางที่ 2: ผลการประเมินผู้บริโภคมีต่อรูปแบบผ้าทอพื้นถิ่นประเภทผ้าทอยกดอกลำพูน

จากข้อสรุปการประเมินความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์จากผ้าทอพื้นถิ่นประเภทผ้าทอยกดอกลำพูน นำมาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบให้ตรงกับความต้องการและรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย และใช้ในการออกแบบพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูนต่อไป

2. สรุปผลการศึกษาดูแลพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูน

1. การใช้วัสดุ

- ใช้วัสดุใหม่ร่วมกับวัสดุเดิม วัสดุเดิมคือทอเส้นไหมหรือเส้นใยฝ้ายและเส้นใยสีเงินสีทอง มีการปรับใช้เส้นใยไหมเป็นด้ายยืน และใช้วัสดุเพิ่มคือเส้นใยเรยอนใช้เป็นด้ายพุ่งมีผิวสัมผัสเป็นเงานุ่ม น้ำหนักเบา ดูสวยงามมีราคา ดูแลรักษาง่ายและราคาถูกกว่าไหม ช่วยลดต้นทุนการผลิตและใช้งานสะดวกมากกว่าเดิม

รูปที่ 2 วัสดุที่ใช้ในการทอ เส้นใยเรยอง เส้นใยไหม เส้นใยสีเงินสีทอง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย สถานที่สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย จังหวัดลำพูน

2. การออกแบบโครงสร้างลวดลายทอ

- ลายทอที่นำมาใช้ในการออกแบบคือลายแบบดั้งเดิมของผ้ายกดอกลำพูนที่ได้ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผ้าทอยกดอกลำพูน ได้แก่ ลายยกดอก ลายชั้น (ลายเส้น) ลายดอกพิกุลเล็ก ลายดอกพิกุลใหญ่ ลายก้างปลา ลายต้นสน

- ออกแบบการจัดวางลายทอใหม่ โดยจัดวางลายทอยกดอกแบบดอกลอย และยกดอกลายแถบ สลับกับลายทอสีพื้น ช่วยลดเวลาการทอให้น้อยลง ทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิต

- ลายผ้าทอออกแบบสำหรับใช้งานได้ 2 ด้านคือลายผ้าทอด้านหน้าและด้านหลัง

- การทอควบเส้นใยสีเงินสีทองผสมกับเส้นใยเรยองสีต่างๆ ทำให้ผ้าทอมีความแวววาว เป็นมัน เหลือบสีสวยงามแปลกไปจากเดิม

ผ้าทอแบบเดิม	ผ้าทอทดลองใหม่
วัสดุ - ใช้เส้นไหมทั้งผืน ราคาสูง ดูแลรักษายาก - ใช้เส้นฝ้ายทั้งผืน ราคาปานกลาง - ใช้เส้นใยผสมสังเคราะห์ราคาถูก ลวดลายและกรรมวิธีทอ ทอลายยกดอกต่อเนื่องตลอดผืน, ทอลายยกดอกใน 3 ของผืนผ้า	วัสดุ - เส้นยืนใช้เส้นไหม เส้นพุ่งใช้เส้นเรยอง (เส้นเรยองมีความมันวาว ผิวสัมผัสคล้ายไหม) ข้อดี ราคาถูกกว่า ลดต้นทุนการผลิต ผิวสัมผัสผ้าเรียบ นุ่ม เบา เป็นเงา ดูแลรักษามีราคา ดูแลรักษาง่ายกว่าไหม ลวดลายและกรรมวิธีทอ - ด้ายยืนออกแบบลายสลับสี, สีพื้น 1 สี - ลวดลาย จัดองค์ประกอบลายใหม่ จัดวางลายยกดอกสลับกับการทอสีพื้น ข้อดี - ใช้เวลาในการทอน้อยลง ลดต้นทุนการผลิต - ลายผ้าทอออกแบบให้ใช้งานได้ 2 ด้านทั้งด้านหน้าและด้านหลัง - รูปแบบผ้าทอเหมาะสมกับแนวแฟชั่นและโอกาสการใช้งานต่างไปจากเดิม

รูปที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผ้าทอแบบเดิมกับผ้าทอทดลองใหม่

3. การตกแต่งผ้าด้วยการระบายสี

ทดสอบการตกแต่งผ้าด้วยการระบายไล่สีบนผ้าทอ ใช้สีรีแอคทีฟเป็นสีย้อมเย็น ผลการทดสอบผ้าทอนำมาทดลองทอจากเส้นใยฝ้ายมีความหนากระด้างสีดูซีดๆไม่ดี ทำให้มีปัญหาการไล่น้ำหนักสีไม่กลมกลืน สีดูซีดๆไม่สม่ำเสมอ จึงไม่นำมาใช้ในการผลิตผ้าทอต้นแบบ

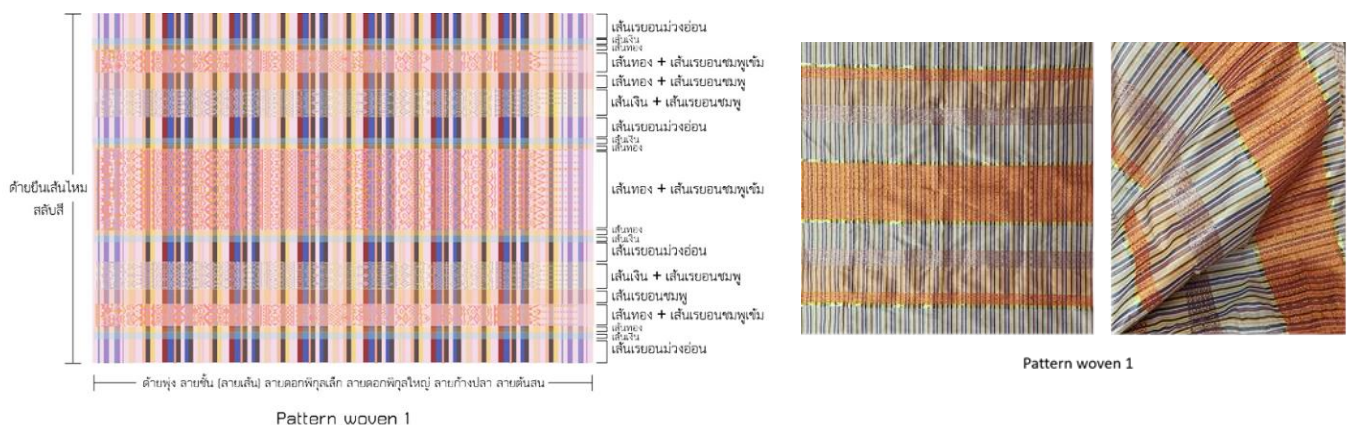

รูปที่ 4 ทดสอบการตกแต่งผ้าด้วยการระบายไล่สีบนผ้าทอ

3. ผลการจัดทำต้นแบบผ้าทอยกดอกลำพูน

ผลการออกแบบโครงสร้างลายผ้าทอยกดอกและตัวอย่างผ้าทอ

ลาย1

รูปที่ 5 การออกแบบโครงสร้างลายผ้าทอและต้นแบบลายผ้าทอ1 จัดวางลายยกดอกสลับทอสีพื้น

ด้ายยืนใช้เส้นไหม ด้ายพุ่งใช้เส้นแอมมวง เส้นเงินและเส้นทองตีเกลียวกับเส้นแอมมวง

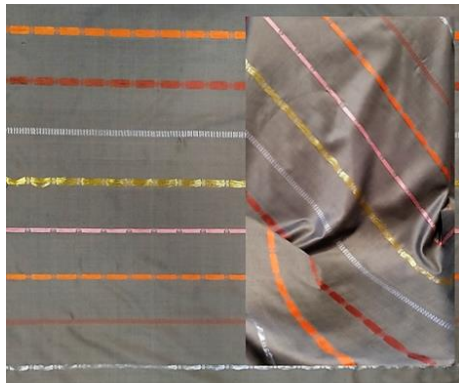
ลาย2

Pattern woven 2

รูปที่ 6 ต้นแบบลายผ้าทอ2 จัดวางลายยกดอกสลับทอสีพื้น ด้ายยืนใช้เส้นไหม ด้ายพุ่งเส้นเรยอง ตีเกลียวผสมเส้นเงินเส้นทองทอเป็นสีพื้น

ลาย3

Pattern woven 3 ด้านหน้า

Pattern woven 3 ด้านหลัง

รูปที่ 7 ต้นแบบลายผ้าทอ3 จัดวางลายยกดอกสลับทอสีพื้น ลายทอใช้ได้2 ด้าน จุดเด่นมีลายพิกุลทอแบบครึ่งดอก ด้ายยืนใช้เส้นไหม ด้ายพุ่งเส้นเรยองสลับเส้นสีเงินสีทอง

ลาย 4

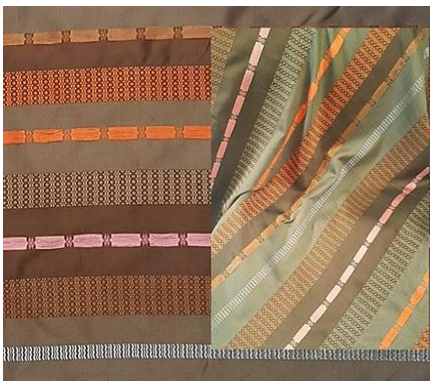
Pattern woven 4 ด้านหน้า

Pattern woven 4 ด้านหลัง

รูปที่ 8 ต้นแบบลายผ้าทอ4 จัดวางลายยกดอกสลับทอสีพื้น จุดเด่นมีลายพิกุลทอแบบครึ่งดอกลายทอใช้ได้2 ด้าน ด้ายยืนใช้เส้นไหม ด้ายพุ่งเส้นเรยองและเส้นสีเงินสีทอง

ลาย 5 ด้านหน้า

Pattern woven 5 ด้านหน้า

Pattern woven 5 ด้านหลัง

รูปที่ 9 ต้นแบบลายผ้าทอ5 จัดวางลายยกดอกสลับทอสีพื้น ลายทอใช้ได้ 2 ด้าน ด้ายยืนใช้เส้นไหม ด้ายพุ่งเส้นเรยองและเส้นไหมสีเงิน

รูปที่ 10 สัมภาษณ์ครูช่างนพรัตน์ โสภานุคุ้มคุมประสานงานพัฒนาต้นแบบผ้าทอ
ที่มา : สถานที่สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย

รูปที่ 11 ช่างทอผ้าทดลองทอลายต้นแบบผ้าทอ
ที่มา : สถานที่สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย

รูปที่ 12 ตัวอย่างต้นแบบผ้าทอยกดอกที่พัฒนาในงานวิจัย

ผลสำรวจความพึงพอใจ

จากผลสำรวจความพึงพอใจการออกแบบพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูน ในประเด็น ประโยชน์ใช้สอย ความเหมาะสมการใช้วัสดุ กลุ่มสีผ้าทอ ลวดลายผ้าทอ ความประณีตงดงาม รูปแบบผลิตภัณฑ์ อัตลักษณ์ผ้าทอยกดอกลำพูน และความเหมาะสมกับการใช้งานปัจจุบัน จากตัวแทนชุมชนผู้ผลิตผ้าทอยกดอกลำพูนและกลุ่มผู้บริโภค โดยภาพรวมมีความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาผ้าทอยกดอกลำพูนในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยในโครงการนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมาใช้ในการพัฒนา งาน ผลงานวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับข้อมูลของ ปานฉัตร อินทร์คง, 2560 ที่ได้เสนอข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม

1. การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม เป็นการปรับปรุงเพื่อเน้นการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคมีหลายกลุ่มและมีความต้องการที่แตกต่างกัน
2. การปรับปรุงประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของการปรับปรุงหน้าที่การใช้งานของสินค้าให้ตอบสนองความสะดวกสบาย ความปลอดภัยมากขึ้น วัสดุคงทนยิ่งขึ้นเป็นต้น ปัจจุบันเทคโนโลยีและวัสดุใหม่ ๆ เกิดขึ้นจำนวนมากและยังสร้างคุณประโยชน์ได้ดีกว่าวัสดุแบบเดิม ๆ
3. การปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ เป็นการปรับปรุงด้านรูปร่างที่สัมผัสได้ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการปรับปรุงที่ทำได้ง่ายและเห็นชัดเจนที่สุด เนื่องจากเป็นรูปลักษณ์จากภายนอกของสินค้า และเป็นสิ่งที่แรกที่ผู้บริโภคสามารถมองเห็นได้จากตัวผลิตภัณฑ์จึงสามารถกระตุ้นความสนใจให้เกิดความต้องการมากขึ้น ดังนั้นนักออกแบบจึงต้องทำการศึกษาตลาดในปัจจุบันและแนวโน้มของตลาดโดยรวมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตถึงความนิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพของเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าขึ้น (ปานฉัตร อินทร์คง, 2560 หน้า141,145,146)

ความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ข้อมูลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยมีดังนี้

1. การพัฒนาเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน
2. การพัฒนาเพื่อสนองตอบความจำเป็นในการใช้ชีวิตในปัจจุบันให้มีความสะดวกสบายขึ้น
3. การพัฒนาเพื่อสนองตอบรสนิยมของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ในประเด็นของการออกแบบให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภค สามารถใช้กระแสรสนิยม หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลามาเป็นสิ่งที่พิจารณาร่วมในการออกแบบ เพื่อให้สามารถเห็นสิ่งที่ผู้บริโภคมีความสนใจในแต่ละช่วงนั้น ๆ (ปานฉัตร อินทร์คง, 2560 หน้า147-153)

ผลการพัฒนาผ้าทอในงานวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เป็นการปรับปรุงคุณภาพผ้าทอ ด้านการใช้วัสดุใหม่ร่วมกับวัสดุเดิมจากการใช้เส้นไหมผสมเส้นเรยองทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิตลง ส่งผลต่อราคาของผ้าทอยกดอก และตอบโจทย์ผลสำรวจความต้องการผู้บริโภคที่นิยมราคาผ้าทอที่ไม่สูงเกินไป

ด้านการออกแบบลวดลายทอ ใช้ลวดลายแบบดั้งเดิมของผ้าทอยกดอกลำพูนคือลายดอกพิกุล แต่นำมาจัดองค์ประกอบลายใหม่โดยออกแบบลายแบบครึ่งดอก การจัดวางลายยกดอกสลับกับการทอสีพื้น ทำให้ช่วยลดเวลาในการทอลง ที่จากเดิมจะเป็นการทอยกดอกตลอดผืนทำให้ใช้เวลาในการทอมาก การออกแบบลายผ้าทอเพิ่มการใช้งานให้ใช้ลายผ้าได้ทั้ง 2 ด้าน ที่ปรกติแล้วผ้าทอทั่วไปจะใช้งานได้ด้านเดียว การออกแบบลวดลายผ้าทอเหมาะสมกับแนวแฟชั่นในปัจจุบัน เป็นการเพิ่มกลุ่มผู้บริโภคและโอกาสทางการตลาดที่ต่างไปจากเดิมที่ส่วนใหญ่ผู้บริโภคเป็นกลุ่มผู้สูงอายุใช้ผ้าทอในโอกาสพิเศษ เป็นทางการ มาเป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้นและกลุ่มคนที่นิยมสินค้าเชิงวัฒนธรรม

8. ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้เป็นการออกแบบสำหรับกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มวัยทำงาน ในการทำวิจัยต่อไปแนะนำให้มีการศึกษาวิจัยประเมินผู้บริโภคในกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทมากขึ้นในอนาคต เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายหลักที่เป็นช่องทางการตลาดได้อีกทางหนึ่ง

2. ควรศึกษาแนวโน้มแฟชั่นหรือเทรนด์การออกแบบ ศึกษาเทคนิค วิธีการ และวัตถุดิบใหม่ๆ ข้อมูลเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี วิถีชีวิตและกระแสดemandความต้องการของสังคมและผู้บริโภคในปัจจุบัน

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สถาบันผ้าทอมือหรือศูนย์ลำพูนและครูช่างนพรัตน์ โสภานุเชื้อชาญผ้าทอยกดอก ผู้ประสานงานการผลิตต้นแบบผ้าทอ สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี งานวิจัยนี้เป็นโครงการต่อยอดเทคโนโลยี ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

10. เอกสารอ้างอิง

สุธาสินธุ์ บุรีคำพันธ์. 2556. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฝ้ายยกดอกเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพของชุมชนกลุ่มแม่บ้านตำบลเวียงยองจังหวัดลำพูน. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (รายงานวิจัย).

ปานฉัตร อินทร์คง. 2560. การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม แนวคิด รูปแบบ และการวิเคราะห์.

กรุงเทพฯ: บริษัทออลลิเมิต ฟรินติง จำกัด.

พิพิธภัณฑ์ผ้าทอมือหริภุญชัย สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย, https://db.sac.or.th/museum/museum_detail/1530

เอกลักษณ์ผ้าไทย. ระบบสารสนเทศศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหมกรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้น 15 ธันวาคม 2561, จาก <https://qsds.go.th/silkcotton>